

PHA 201 PALEOLİTİK KÜLTÜRLER

KONU 1: PALEOLİTİK, KÜLTÜR KAVRAMI VE MODE 1 KÜLTÜRLERİNE GİRİŞ

- Paleolitik Çağ'ın genel hatlarıyla tanımlanması.
- Kültür kavramının açıklanması, Paleolitik kronolojinin oluşturulmasının tarihesi hakkında bilgiler verilmesi.
- Paleolitik Çağ'da gelişen kültürlerin kronolojik olarak sıralanması, sınıflandırılması ve ana özelliklerinin genel hatlarıyla anlatılması.

MODE 1 KÜLTÜRLERİ

YONTUK ÇAKIL KÜLTÜRÜ

Afrika'nın en eski Paleolitik kültürü olup, Afrika'da Oldowan Kültür adı ile anılır. Söz konusu kültüre ait bulguları içeren tabakalar, Afrika dışında Yontuk Çakıl Kültürü olarak anılırlar. Bu aletler çay çakıllarından yapılmış iri yuvarımsı aletler olup, hemen hemen yarı boylarına kadar işlenmemiş ham yüzeyleri olan buna karşın iş gören kısımdan bir ya da birden fazla yonga çıkarılmış parçalardır. Eğer çakılın bir kenarından sadece bir adet yonga çıkarılmış ise basit bir kesici kenar elde edilmiştir ki Türkçe'de buna "kıyııcı" adını veriyoruz. İngilizce "chopper", Fransızca "couperet" olarak isimlendirilmişlerdir. Buna karşın çakılın bir kenarında her iki yüzeyden alınan yongalar ile simetrik ya da yarı simetrik profilli kesici bir kenara sahip parçalara ise "kıyııcı alet" adını veriyoruz. İngilizce'de "chopping tool" ismiyle anılır. Bu türden aletlerin genel adına Türkçe'de "yontuk çakıl" İngilizce'de "pebble tool" adını veriyoruz.

Oldowan kültürü Afrika'nın doğu, kuzey ve güneyinde yontuk çakıl aletlerin geniş ölçüde bulunmasıyla belirginleşir. Oldowan adını doğu Afrika'da Tanganika'daki Oldowai Gorge buluntu yerinden alır. Yaklaşık yaşı 2.8-2.6 milyon yıl kadar eskidir. Oldowai'deki kültürel stratigrafi tabandaki bazalt lavları üzerine oturmaktadır. Temelde 4 tabakadan oluşur. Yontuk çakıl kültürüne ait doğu Afrika'daki göller bölgesi buluntuları ve kuzey Afrika'daki Ain el Hanech dünyanın da en eski kalıntılarını temsil ederler. Afrika'da bu endüstrilerin yapımcılarının *Homo habilis*, *Homo ergaster* ve *Homo rudolfensis* olabilecekleri

düşünülmektedir. Yakındoğu'da Yiron ve Kafkaslar'daki Dmanissi yerleşimleri de oldukça eski tarihler verirler. Sadece Dmanissi'den ele geçen fosil insan kalıntısı *Homo georgicus* olarak isimlendirilmiş olup *Homo erectus*'lardan daha arkaik karakterler içerir. Uzakdoğu'da ve Java'daki bulgular da dikkate değer tarihler vermişlerdir. Uzakdoğu'nun yontuk çakıl yapımcılarınının *Homo erectus* oldukları kesindir. Avrupa kıtasında da durum oldukça ilginç olup yontuk çakıl kültürleri için çok eski tarihler içerirler. Trakya'daki Yarımburgaz ise çok geç bir tarihe aittir. Avrupa'daki bu kültürün yapımcıları Sima Del Elefante için *Homo antecessor* olarak tespit edilmiştir.